

ВИСНОВОК

**про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації «Моделі організації та проведення судової експертизи у кримінальному судочинстві в державах Європи і в Україні» здобувачки ступеня доктора філософії з галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право»
Шуневич Катерини Андріївни**

1. Актуальність теми дисертації

Актуальність теми дисертаційного дослідження зумовлюється тим, що у національній доктрині відсутні комплексні напрацювання моделей організації та проведення судової експертизи у кримінальному судочинстві в державах Європи і в Україні. Водночас, зважаючи на тенденції реформування ключових галузевих та міжгалузевих правових інститутів, в тому числі інституту судової експертизи, з метою вдосконалення кримінального судочинства, існує запит щодо оновлення законодавства та правозастосовних практик у сфері організації та проведення судової експертизи.

Аналіз зареєстрованих у Верховній Раді України законодавчих ініціатив у сфері організації та проведення судової експертизи, а також впроваджених за їх результатами змін до законодавства, недоліків їх правозастосування, дає підстави вважати, що необхідність аналізу кращих європейських практик в сфері організації та проведення судової експертизи та пропонування шляхів для удосконалення організації і порядку проведення судової експертизи є нагальною потребою у світлі судової реформи в Україні.

Комплексне розумінні організаційних особливостей та процесуального порядку проведення судової експертизи, дослідження й оцінки висновку експерта та цілісності відповідного національного кримінального процесу, своєю чергою, зумовлює актуальність представленої дисертаційної роботи, її наукове та практичне значення.

Тему дослідження затверджено Вченою радою Львівського національного університету імені Івана Франка (протокол № 77/11 від 27.11.2019 р.) та схвалено Координаційним бюро Національної академії правових наук України (№ 810, 2019 р.).

2. Зв'язок теми дисертації з державними програмами, науковими напрямами університету та кафедри

Дисертаційну роботу виконано відповідно до наукової теми кафедри кримінального процесу і криміналістики Львівського національного університету імені Івана Франка «Проблеми забезпечення ефективності норм кримінального процесуального права та практики їх застосування з урахуванням новітніх змін» (номер державної реєстрації 0121U110820, науковий керівник – проф. Нор В. Т., термін виконання 2021–2023 р. р.).

3. *Особистий внесок здобувачки в отриманні наукових результатів*

Дисертаційна робота є самостійно виконаним науковим дослідженням.

Текстових запозичень у дисертації без посилання на джерело, інших елементів академічної недоброчесності у роботі не виявлено. Предмет дослідження розкритий К. А. Шуневич загалом всебічно і повно, поданий у вигляді авторської наукової концепції, а цінність рукопису полягає у тому, що у ньому розглянута значна кількість проблем, пов'язаних із організацією та проведенням судової експертизи у кримінальному провадженні України та зарубіжних державах, та сформульовані науково-обґрунтовані й практично затребувані рекомендації щодо їх вирішення. Мета дисертаційного дослідження досягнута.

Зокрема, у Розділі I «Методологічні основи дослідження організації та проведення судової експертизи у кримінальному судочинстві європейських держав» виокремлено критерії для узагальнення (групофікації) моделей залучення експерта у кримінальне провадження, їх розмежування та запропоновано поняття такої моделі; виокремлено змагальну, розшукову та змішану моделі залучення експерта у кримінальне провадження, а також їх характерні ознаки; визначено переваги та недоліки таких моделей; проаналізовано підходи до залучення експерта у кримінальне провадження у Міжнародному кримінальному суді.

У Розділі II «Характеристика моделей організації та проведення судової експертизи в державах Європи» проаналізовано підходи у законодавстві окремих держав – учасниць Ради Європи (Італії, Франції, ФРН, Великій Британії (Англії та Уельсі), Бельгії, Швейцарії, Нідерландах, Польщі, Литві, Латвії, Естонії, Чехії та ін.) до питань організації та проведення судової експертизи у кримінальному провадженні та виведені узагальнені їх моделі.

У Розділі III «Гармонізація законодавства України у галузі організації і порядку проведення судової експертизи у кримінальному судочинстві із законодавством європейських держав» окреслено можливі напрямки реформування інституту судової експертизи у кримінальному провадженні України відповідно до кращих європейських стандартів та з метою забезпечення реалізації права на справедливий суд ст. 6 ЄКПЛ. Аргументовано доречність скасування монополії державних експертних установ в Україні; внесення змін до диспозиції ч.1 ст. 384 КК України, яка передбачає відповідальність за складення завідомо неправдивого висновку експерта в частині умов (гіпотези), коли складення завідомо неправдивого висновку судовим експертом вважається кримінально-караним діянням; запропоновано концепцію презумпції достовірності висновку експерта, існування якої можливе за умов забезпечення належних процедур допуску до професії судового експерта та запровадження законодавчих можливостей для перевірки незалежності та об'єктивності експерта шляхом розроблення дієвих механізмів притягнення останнього до

відповідальності; виявлено законодавчі прогалини в сфері організації та проведення судової експертизи під час воєнного стану в Україні у зв'язку з повномасштабним вторгненням російської федерації в Україну та запропоновано зміни у законодавчі акти з метою їх подолання.

Отримали подальший розвиток положення про способи дослідження і перевірки висновку експерта, які сприятимуть його оцінці, зокрема: регламентація процедури рецензування висновку експерта; запровадження порядку подання спільного експертного висновку, складеного під час судового розгляду; навчання прокурорів, адвокатів, суддів наукової методології судових експертиз для визначення достовірності висновків експертів; передбачення «експертних радників» при судах.

Запропоновано поширення гарантій, сформульованих практикою ЄСПЛ щодо застосування ст.6 ЄКПЛ, зокрема права самостійно звертатися до експерта з метою отримання висновку для наступного його використання як доказу у кримінальному провадженні, участі у допиті експерта та інших прав, якими наділені сторони кримінального провадження – на потерпілого.

Основні результати дисертаційного дослідження висвітлено у 23 публікаціях, серед яких 9 наукових статей, з них 5 – у фахових виданнях України; 2 – у виданнях, що входять до наукометричних баз даних Web of Science, Scopus (квартиль Q2); 1 – у закордонному виданні; 1 – у нефарховому виданні України, та 14 тез доповідей на міжнародних та вітчизняних наукових конференціях. Аналіз наукових праць за темою дисертації дає змогу стверджувати, що опубліковані матеріали повною мірою відображають основні положення та висновки проведеного дослідження.

4. Достовірність та обґрунтованість отриманих результатів та запропонованих автором вирішень, висновків, рекомендацій

Результати дисертаційного дослідження є науково обґрунтованими та достовірними, оскільки одержані із застосуванням загальнонаукових та спеціальних методів наукового пізнання. Відповідні результати багаторазово апробовано у вигляді доповідей на науково-практичних конференціях та науковому семінарі, а також перевірено під час рецензування публікацій у фахових виданнях України й іноземних держав, у тому числі тих, що входять до бази даних Scopus.

5. Ступінь новизни основних результатів дисертації порівняно з відомими дослідженнями аналогічного характеру

У дисертації вперше:

- запропоновано критерії розмежування моделей залучення експерта у кримінальне провадження та сформульовано поняття моделі залучення

експерта у кримінальне провадження. Зокрема, під поняттям «модель залучення експерта у кримінальне провадження» пропонується розуміти абстрактну форму відображення правової дійсності (систему, зразок), яка є набором організаційних та процесуальних характеристик, що дозволяють виокремити її як унікальну, та за результатами аналізу таких характеристик спрогнозувати особливості та наслідки участі судового експерта у кримінальному провадженні. Критеріями розмежування та аналізу моделей залучення експерта у кримінальне провадження виокремлено: суб'єкт, уповноважений на залучення експерта; можливості суду впливати на залучення експерта; процесуальний статус особи зі спеціальними знаннями у кримінальному провадженні; організаційні вимоги до особи, яка може бути залучена експертом у кримінальному провадженні (питання акредитації експерта, включення до реєстрів судових експертів та ін.); кількість експертів, які можуть брати участь у конкретному кримінальному провадженні; право на проведення перехресного допиту експерта.

- виокремлено змагальну, розшукову та змішану моделі залучення експерта у кримінальне провадження, а також їх характерні ознаки. Запропоновано наступні ознаки змагальної моделі залучення експерта у кримінальне провадження: право сторін самостійно залучати експерта для проведення експертизи; пасивний суд; експерт набуває статусу свідка у провадженні; відсутня обов'язкова вимога щодо сертифікації чи акредитації свідків-експертів та включення до реєстрів судових експертів; існує право на перехресний допит свідка-експерта. Серед ознак розшукової моделі залучення експерта у кримінальне провадження виокремлено: «представник держави» в особі слідчого судді або суду як суб'єкт залучення експерта; відсутнє право у сторони захисту та потерпілого самостійно залучати експерта; суд може набувати «активних» повноважень; експерти наділені самостійним статусом експерта відповідно до процесуального законодавства; існує обов'язкова вимога щодо сертифікації чи акредитації таких експертів; як правило, експерти входять до реєстрів експертів, яких залучають у провадження для надання висновків експерта; відсутнє право на перехресний допит експерта. Аргументовано положення щодо поєднання ознак розшукової та змагальної моделей за змішаної моделі залучення експерта, які можуть бути варіативними у державі, яка впроваджує таку модель. Виокремлено суб'єкт залучення експерта у провадження (зокрема йдеться як про можливість сторін залучати експерта у кримінальне провадження, так і право на ініціативу суду самостійно залучати експерта) як ключову

характеристику змішаної моделі залучення експерта у кримінальне провадження.

- запропоновано види змішаної моделі залучення експерта у кримінальне провадження, а саме: змішана модель, за якої сторони обмежені у залученні експерта у кримінальне провадження, проте можуть залучати технічних радників для дослідження наданого висновку експерта; змішана модель, за якої і сторони, і суд мають право залучати експерта у кримінальне провадження без обмежень; змішана модель, яка передбачає можливість залучати експертів до складу суду.
- виокремлено переваги та недоліки моделей залучення експерта у кримінальне провадження. Серед переваг змагальної моделі залучення експерта у кримінальне провадження запропоновано: забезпечення повною мірою втілення принципу рівності та змагальності у судовому процесі завдяки пасивному суду та можливості сторін самостійно визначати та пропонувати суду до дослідження та оцінки докази. Недоліками змагальної моделі розглядається: ризик неналежної якості експертного висновку, неупередженості та об'єктивності судового експерта, зважаючи на можливості сторони, яка залучила експерта, схилити його до своєї позиції. Серед переваг розшукової моделі залучення експерта у кримінальне провадження запропоновано: відсутність дублювання експертної діяльності з дослідження одного й того об'єкта експертизи, оскільки один, а не декілька суб'єктів звертається до експерта для проведення експертизи, суб'єктивно можлива більша довіра до висновку експерта, залученого таким «нейтральним суб'єктом». Обґрунтовано, що недоліками розшукової моделі залучення експерта є: питання належного забезпечення змагальності у провадженні, зважаючи на відсутність у сторони захисту права самостійно звертатися до експерта, ризик отримання недостовірних чи неналежних висновків експерта у випадку, якщо залучений експерт допустить помилку при проведенні експертного дослідження, і відсутність процесуальної можливості їх опротестувати.
- з'ясовано організацію судової експертизи (судово-експертної діяльності) в окремих європейських державах (Італії, Франції, ФРН, Великій Британії (Англії та Уельсі), Бельгії, Швейцарії, Нідерландах, Польщі, Литві, Латвії, Естонії, Чехії та ін.) та виведено моделі залучення експерта у кримінальне провадження в цих державах;
- проаналізовано вплив національних підходів до залучення експерта у кримінальне провадження окремих держав на втілену змішану модель залучення експерта у провадження Міжнародного кримінального суду;

- запропоновано концепцію презумпції достовірності висновку експерта, існування якої можливе за умов забезпечення належних процедур допуску до професії судового експерта та запровадження законодавчих можливостей для перевірки незалежності та об'єктивності експерта шляхом напрацювання дієвих механізмів притягнення останнього до відповідальності, а також запровадження процедур перевірки висновку експерта під час судового розгляду;
- обґрунтовано необхідність внесення змін до диспозиції ч.1 ст. 384 КК України, яка передбачає відповідальність за складення завідомо неправдивого висновку експерта в частині умов (гіпотези), коли складання завідомо неправдивого висновку судовим експертом вважається кримінально-караним діянням, незалежно від того, для якого органу цей висновок складений.
- виявлено законодавчі колізії та помилки в сфері організації та проведення судової експертизи під час воєнного стану в Україні у зв'язку з повномасштабним вторгненням російської федерації в Україну та запропоновано: внести зміни у Наказ Міністерства внутрішніх справ України, Міністерства охорони здоров'я України, Офісу Генерального прокурора «Про затвердження Порядку взаємодії між органами та підрозділами Національної поліції України, закладами охорони здоров'я та органами прокуратури України при встановленні факту смерті людини під час воєнного стану на території України» № 177/450/46 від 09.03.2022 в частині уповноважених суб'єктів і процедури проведення судово-медичної експертизи з метою приведення у відповідність до положень КПК України; понизити стандарт доказів шляхом внесення змін до ст.615 КПК в частині відмови від обов'язкового проведення судово-медичної експертизи у провадженнях про воєнні злочини у разі об'єктивної неможливості вчасного її проведення з метою забезпечення дотримання кримінальної процедури під час розслідування злочинів, вчинюваних військовослужбовцями рф на території України; враховувати при залученні іноземних фахівців до проведення судово-експертних досліджень ст. 10 та ст. 23 Закону України «Про судову експертизу» для можливості використання результатів таких досліджень в подальшому в кримінальному провадженні як допустимий висновок експерта; передбачити у ч. 1 ст. 244 КПК проведення судової експертизи за кошт Державного бюджету для потерпілих від воєнних злочинів, злочинів проти миру (розділ XX «Кримінальні правопорушення проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку» КК) задля найбільш повної реалізації їхніх прав, та, зокрема, засади змагальності у кримінальному провадженні, без необхідності доведення факту неможливості залучення

експерта самостійно через відсутність коштів, за умови непроведення відповідної експертизи стороною обвинувачення чи її відмови поставити перед експертом запитання на пропозицію потерпілого (п. 2 ч. 1 ст. 244 КПК);

- у ч. 2 ст. 10 Закону України «Про судову експертизу» запропоновано врахувати законодавчу вимогу атестації «державного експерта», передбачену ст.16 Закону України «Про судову експертизу», та викласти її у редакції: «Судовими експертами державних спеціалізованих установ можуть бути фахівці, які мають відповідну вищу освіту, освітньо-кваліфікаційний рівень не нижче спеціаліста, пройшли відповідну підготовку, атестовані та отримали кваліфікацію судового експерта з певної спеціальності»;

удосконалено:

- положення про способи, які сприятимуть здійсненню судом оцінки висновку експерта, серед яких розглянуто: регламентацію процедури рецензування висновку експерта; запровадження процедури подання спільного експертного висновку, складеного під час судового розгляду; навчання для суддів щодо застосування наукової методології для визначення достовірності висновків експертів; передбачення «експертних радників» при судах;

отримали подальший розвиток:

- доктринальні положення щодо критеріїв розмежування типів кримінального процесу, а також вплив типу кримінального процесу на організацію та проведення судової експертизи;
- підходи до розуміння змісту гарантій, передбачених ст.6 ЄСПЛ, які є визначальними під час організації та проведення судової експертизи у кримінальному провадженні;
- аргументація щодо доречності скасування монополії державних експертних установ в Україні шляхом внесення змін у ст.7 Закону України «Про судову експертизу», виключивши положення: «виключно державними спеціалізованими установами здійснюється судово-експертна діяльність, пов'язана з проведенням криміналістичних, судово-медичних і судово-психіатричних експертиз»;
- доктринальні положення про процесуальні можливості потерпілого впливати на залучення експерта, в тому числі у стадії досудового розслідування; запропоновано поширювати гарантії, сформульовані практикою ЄСПЛ щодо застосування ст.6 ЄКПЛ – зокрема права самостійно звертатися до експерта з метою отримання висновку експерта

для подальшого використання такого висновку як доказу у кримінальному провадженні, участі у допиті експерта та інших прав, якими наділені сторони кримінального провадження – на потерпілого; доповнено аргументацію науковців про доцільність наділення потерпілого процесуальним правом самостійно залучати судового експерта у стадії досудового розслідування в Україні. Зокрема з метою забезпечення прав потерпілого у стадії досудового розслідування запропоновано внести зміни у ч. 1 ст. 242 КПК України та ч. 1 ст. 243 КПК України, передбачивши можливість, окрім сторони захисту, також потерпілому за наявності обставин, передбачених у ч. 1 ст. 244 КПК України звертатися з клопотанням про залучення експерта до слідчого судді;

- аргументація щодо необхідності внесення змін у ст. 242 КПК України, виключивши експертну установу із переліку суб'єктів, уповноважених проводити експертизу, зважаючи на неможливість відповідно до національного законодавства притягнути експертну установу до кримінальної відповідальності;
- аргументація щодо вдосконалення процедури атестації судового експерта в Україні з метою недопущення винятків за суб'єктом складом при отриманні свідчення для здійснення судово-експертної діяльності. Для цього запропоновано внести зміни у ч. 2 ст. 10 Закону України «Про судову експертизу» та викласти її у редакції: «Судовими експертами державних спеціалізованих установ можуть бути фахівці, які мають відповідну вищу освіту, освітньо-кваліфікаційний рівень не нижче спеціаліста, пройшли відповідну підготовку, атестовані та отримали кваліфікацію судового експерта з певної спеціальності».

6. Перелік наукових праць, які відображають основні результати дисертації

6.1. Статті у наукових фахових виданнях України:

- 1) Шуневич К. А. Право на справедливий суд при організації та проведенні судової експертизи. *Альманах права. Правовий моніторинг і правова експертиза: питання теорії та практики*. Випуск 10. К.: Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, 2019. С. 359 – 364.
- 2) Шуневич К.А. Судова експертиза у кримінальному процесі Латвії. *Міжвідомчий науково-методичний збірник «Криміналістика і судова експертиза»*. Випуск 65. К.: Київський науково-дослідний інститут судових експертиз Міністерства юстиції України, 2020. С. 159 –169.

- 3) Шуневич К. А. Судова експертиза у кримінальному процесі Італії. *Вісник Чернівецького факультету Національного університету «Одеська юридична академія»*. №1. 2020. С. 122 – 129.
- 4) Шуневич К. А. Участь судового експерта у кримінальному провадженні в державах змагальної системи права на прикладі Великої Британії. *Право України*. № 3. 2021. С. 133 – 146.
- 5) Шуневич К. А., Федорович Н.А. Доцільність встановлення кримінальної відповідальності судового експерта за надання завідомо неправдивого висновку та ознаки такого кримінального правопорушення. *Вісник Львівського університету. Серія юридична*. Випуск 74. 2022. С. 176 – 187.

6.2. *Статті в інших виданнях, які включені до міжнародних наукометричних баз даних Web of Science, Scopus:*

- 1) Kaluzhna O., Shunevych K. Liability Mechanisms for War Crimes Committed as a Result of Russia’s Invasion of Ukraine in February 2022: Types, Chronicle of the First Steps, and Problems. *Access to Justice in Eastern Europe*. 2022. Vol. 3(15). P. 178 – 193.
- 2) Kaluzhna O., Shunevych K. Evidence in the International Criminal Court – the Role of Forensic Experts: The Ukrainian Context. 2022. 4-2. (17). *Special Issue Access to Justice in Eastern Europe*. P. 52 – 65.

6.3. *Статті у нефармових виданнях України:*

- 1) Шуневич К. А. Історія законодавчих ініціатив та правового регулювання проведення судової експертизи у кримінальному провадженні з часу дії КПК 2012 року. *Кримінальний процесуальний кодекс України: десятиліття реалізації і проблеми сьогодення: збірник статей за матеріалами Всеукраїнської науковопрактичної конференції з нагоди 10-річчя вступу в дію Кримінального процесуального кодексу України (18 листопада 2022 року, м. Львів) / орг. ком. В.Т. Нор, Н.Р. Бобченко, І.І. Когутич [та ін.]*. Львів: Львівський національний університет імені Івана Франка, 2022.с. 199 – 214.

6.4. *Публікації у наукових періодичних виданнях інших держав:*

- 1) Шуневич К., Піх Ю. Судова експертиза у кримінальному провадженні Франції як один зі способів досягнення матеріальної (об’єктивної) істини. *Wroclawsko-Lwowski zeszyty Prawnicze/Вроцлавсько-Львівський*

7. Апробація основних результатів дослідження на конференціях, симпозиумах, семінарах тощо

- 1) Шуневич К. А. Загальні уявлення про організацію і проведення судової експертизи у кримінальному процесі Польщі: *матеріали Всеукраїнської наукової конференції студентів та аспірантів* (м. Одеса, 23 листопада 2019 р.) / за ред. М.Р. Аракеляна; уклад.: А.С. Гуменюк, Ю. Д. Батан [та ін.]. Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2019. С. 424 – 428. (*заочна, тези конференції*)
- 2) Шуневич К. А. Організація судово-експертної діяльності в Латвії. *Проблеми державотворення і захисту прав людини в Україні: матеріали XXVI звітної науково-практичної конференції* (6–7 лютого 2020 р.): у 2-ох ч. Ч. 2. Львів: Юридичний факультет Львівського національного університету імені Івана Франка, 2020. С. 211 – 213. (*очна, тези конференції та доповідь на конференції*)
- 3) Шуневич К. А. «Opinia prywatna»: порівняльно-правовий аналіз значення висновку експерта, залученого у приватному порядку, у кримінальному провадженні України та Польщі. *Актуальні проблеми прав людини, держави та правової системи: матеріали XIX Міжнародної студентсько-аспірантської наукової конференції* (24 квітня 2020 року). Львів: Юридичний факультет Львівського національного університету імені Івана Франка, 2020. С. 255 – 259. (*очна, тези конференції та доповідь на конференції*)
- 4) Шуневич К. А. Організація судово-експертного забезпечення судочинства у Чехії. *Проблеми державотворення і захисту прав людини в Україні: матеріали XXVII звітної науково-практичної конференції* (5–6 лютого 2021 р.): у 2-ох ч. Ч. 2. Львів: Юридичний факультет Львівського національного університету імені Івана Франка, 2021. С. 206 – 211. (*очна, тези конференції та доповідь на конференції*)
- 5) Шуневич К. А. Функціонування реєстрів судових експертів в окремих державах Європи. *Актуальні питання судової експертизи і криміналістики: матеріали міжнародної науково-практичної конференції-полілогу* (15-16 квітня 2021 року). Харків: Право, 2021. С. 96 – 98. (*очна, тези конференції та доповідь на конференції*)
- 6) Шуневич К. А. Судова експертиза в кримінальному процесі Литви: окремі процесуальні аспекти. *Актуальні проблеми прав людини, держави та правової системи: матеріали XX Міжнародної студентсько-аспірантської наукової конференції* (22-23 квітня 2021 року). Львів: Юридичний

- факультет Львівського національного університету імені Івана Франка, 2021. С. 223 – 227. *(очна, тези конференції та доповідь на конференції)*
- 7) Шуневич К. А. Висновок експерта як гарантія забезпечення права на справедливий суд у справах, пов'язаних із вчиненням домашнього насильства, у практиці ЄСПЛ. *Забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків в Україні: сучасні досягнення та перспективи*: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., присвяченій 25-й річниці з дня прийняття Конституції України та 30-й річниці проголошення незалежності України (м. Дніпро, 10-11 черв. 2021 р.). Дніпро: Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ., 2021. С.98 – 100. *(очна, тези конференції та доповідь на конференції)*
- 8) Шуневич К. А. Використання спеціальних знань при доказуванні розміру шкоди, заподіяної кримінальним правопорушенням. *Сучасна товарознавча експертиза: теоретичні розробки, практичний досвід, проблеми і перспективи*: матеріали I-ої Міжнародної наук.-практ. конф. (Львів, 30 вересня 2021 року): тези доповідей / Відп. ред. Роман Заяць – Львів : Видавництво «Растр-7», 2021. С. 38 – 41. *(заочна, тези конференції)*
- 9) Шуневич К. А. Судова експертиза у кримінальному провадженні в Швейцарії. *Проблеми державотворення і захисту прав людини в Україні*: матеріали XXVIII звітної науково-практичної конференції (3–4 лютого 2022 р.): у 2-ох ч. Ч. 2. Львів: Юридичний факультет Львівського національного університету імені Івана Франка, 2022. С. 246 – 250. *(очна, тези конференції та доповідь на конференції)*
- 10) Шуневич К. А. Доказування у справах, пов'язаних із сексуальним насильством, у Міжнародному кримінальному суді: український контекст. *Українська кримінальна юстиція в умовах війни*: матеріали VIII (XXI) Львівського форуму кримінальної юстиції (м. Львів, 9–11 червня 2022 року) / упорядник І. Б. Газдайка-Василишин. Львів: ЛьвДУВС, 2022. с.261–266. *(заочна, тези конференції)*
- 11) Шуневич К. А. Особливості судово-експертної діяльності в ході повномасштабної збройної агресії російської федерації проти України. *Актуальні проблеми прав людини, держави та правової системи*: матеріали XXI Міжнародної студентсько-аспірантської наукової конференції (22-23 квітня 2022 року). Львів: Юридичний факультет Львівського національного університету імені Івана Франка, 2022. с.222 – 226. *(очна, тези конференції та доповідь на конференції)*
- 12) Шуневич К. А. До питання про доцільність скасування державної монополії на проведення судових експертиз у кримінальному провадженні. *Сучасні виклики та актуальні проблеми судової реформи в Україні*: Матеріали VI Міжнар. наук.-практ. конф. (21 жовтня 2022р.,

Чернівці)/ редкол.: О.В. Щербанюк та ін. Чернівці: 2022. с. 421– 426. (заочна, тези конференції)

- 1) Шуневич К. А. Суб'єкт залучення експерта у кримінальне провадження в Україні: законодавчі підходи: матеріали ХІХ звітної науково-практичної конференції (2–3 лютого 2023 р.): у 2-ох ч. Ч. 2. Львів: Юридичний факультет Львівського національного університету імені Івана Франка, 2023. С. 207 – 209. (очна, тези конференції та доповідь на конференції)
- 2) Шуневич К. А. Право потерпілого самостійно залучати експерта для проведення експертизи у кримінальному провадженні: законодавчі перешкоди. *Актуальні проблеми прав людини, держави та правової системи*: матеріали ХХІІ Міжнародної студентсько-аспірантської наукової конференції (28 квітня 2023 року). Львів: Юридичний факультет Львівського національного університету імені Івана Франка, 2023. с.156 – 159. (очна, тези конференції та доповідь на конференції)

Тема дослідження була висвітлена на таких подіях: 1) науково-практичному семінарі кафедри кримінального процесу та криміналістики Львівського національного університету імені Івана Франка (2022 р.); 2) відкритій лекції для студентів Львівського національного університету імені Івана Франка за запрошенням «ELSA» (2022 р.); 3) засіданні кафедри кримінального процесу та криміналістики (2023 р.).

8. Наукове значення виконаного дослідження із зазначенням можливих наукових галузей та розділів програм навчальних курсів, де можуть бути застосовані отримані результати

У дисертації комплексно досліджено особливості організації та проведення судової експертизи у кримінальному судочинстві окремих держав Європи та України, виокремлено теоретичні моделі залучення експерта у кримінальному судочинстві та їх характерні особливості. Результати дисертаційного дослідження можуть слугувати для подальших наукових досліджень процесуальних та організаційних особливостей судової експертизи., а також використовуватися при викладанні та вивченні таких навчальних курсів як «Кримінально-процесуальне право України», «Криміналістика», «Юридична психологія», «Використання спеціальних знань у кримінальному провадженні», «Докази і доказування у кримінальному провадженні», «Конвенційні стандарти захисту прав людини у кримінальному провадженні», підготовці науково-практичної літератури для забезпечення навчального процесу (Акт впровадження результатів дисертаційного дослідження в освітній процес Львівського державного університету внутрішніх справ).

9. Практична цінність результатів дослідження із зазначенням конкретного підприємства або галузі, де вони можуть бути застосовані

Практичне значення отриманих результатів полягає в тому, що вони можуть бути використані:

- У правотворчій сфері – для вдосконалення нормативного регулювання організації та проведення судової експертизи, зокрема шляхом формування пропозицій щодо внесення змін у КПК України та інше законодавство (Довідка народної депутатки України ІХ скликання, голови підкомітету з питань дотримання Україною міжнародних зобов'язань у сфері захисту прав людини та гендерної політики про впровадження результатів дисертаційного дослідження при законотворчій діяльності).
- У правозастосовній сфері – для вдосконалення практичної діяльності представників органів кримінальної юстиції (Акт впровадження результатів дисертаційного дослідження до практичної діяльності Офісу Генерального прокурора; акт про впровадження результатів дисертаційного дослідження до практичної діяльності Львівського науково-дослідного експертно-криміналістичного центру МВС України).

10. Оцінка структури дисертації, її мови та стилю викладення

Дисертація за структурою, мовою та стилем викладення відповідає вимогам Міністерства освіти і науки України.

Дисертацію заслухано та обговорено на науковому семінарі кафедри кримінального процесу і криміналістики Львівського національного університету імені Івана Франка (протокол №3 від 18.09.2023 р.). У ході обговорення дисертації суттєвих зауважень, які стосуються суті роботи, не було висунуто.

Дисертаційна робота Шуневич Катерини Андріївни «Моделі організації та проведення судової експертизи у кримінальному судочинстві в державах Європи і в Україні» є завершеним науковим дослідженням в межах поставлених завдань, в якому розкрито особливості організації та проведення судової експертизи у кримінальному провадженні держав Європи та України, елементи права на справедливий суд за практикою ЄСПЛ крізь призму проведення судової експертизи у кримінальному провадженні, сформовано моделі залучення експерта у кримінальне провадження та виокремлено напрями удосконалення національної системи організації та процесу проведення судової експертизи.

Основні результати дисертаційного дослідження висвітлено у 9 наукових статтях (з них 5 - у фахових виданнях України; 2 - входять до баз даних Web of Science, Scopus (Q2); 1 - у закордонному виданні; 1 – у нефаховому виданні України) та 14 тезах доповідей на міжнародних та вітчизняних наукових конференціях.

На основі вищенаведеного можна зробити такі висновки щодо поданої дисертаційної роботи:

1. За актуальністю обраної теми, обсягом, достовірністю та рівнем апробації отриманих результатів, науковою новизною, обґрунтованістю висновків, практичною цінністю дисертаційна робота Шуневич К.А. «Моделі організації та проведення судової експертизи у кримінальному судочинстві в державах Європи і в Україні» відповідає вимогам наказу Міністерства освіти і науки України № 40 від 12.01.2017 р. «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації» та п. 6 «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44 (з наступними змінами).

2. Дисертація відповідає спеціальності 081 «Право» (галузь знань 08 «Право»).

3. Наукові праці Шуневич К.А., опубліковані за результатами дисертаційної роботи, за кількістю та якістю відповідають пп. 8-9 «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44 .

4. Дисертація «Моделі організації та проведення судової експертизи у кримінальному судочинстві в державах Європи і в Україні» Шуневич Катерини Андріївни рекомендується для подання до розгляду та захисту у спеціалізованій вченій раді.

Головуючий на засіданні наукового семінару
завідувач кафедри кримінального процесу і
криміналістики

Львівського національного
університету імені Івана Франка,
професор, доктор юридичних наук

Назар БОБЕЧКО

18 вересня 2023 року

Підпис доктора юридичних наук, професора *Назара БОБЕЧКА* підтверджую.

Вчений секретар
Львівського національного
університету імені Івана Франка,
доцент

Ольга ГРАБОВЕЦЬКА